BAAC Vlaanderen
Programma van maatregelen

Archeologienota

Evergem, R4 W4a Hoogstraat en W4b Beekstraat

Deel 2: Programma van Maatregelen

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Inhoud

1 Administratieve gegevens 1
2 Gemotiveerd advies 2
2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein 2
2.2 Impactbepaling 3
2.3 Bepalingen van de maatregelen 3
2.3.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek 3
2.3.2 Volledigheid van het vooronderzoek 3

1 Administratieve gegevens

Algemeen	
Naam site	Evergem R4 W4a Hoogstraat – W4b Beekstraat
Ligging W4a	Hoogstraat/Jacques Paryslaan/Christoffel Columbuslaan, Kluizen, Evergem, Oost-Vlaanderen
Ligging W4b	Beekstraat/Waalken/Jacques Paryslaan/Noorwegenstraat/ Christoffel Columbuslaan, (Wippelgem) Evergem, Evergem, Oost-Vlaanderen
Kadaster	W4a: Evergem, Afdeling 4, Sectie G, Percelen: 375A, 375D en openbaar domein. W4b: Evergem, Afdeling 1, Sectie B, Percelen: 325D, 311E, 311D, 311F, 311G, 302D,304C 304D en openbaar domein.
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2018-1022
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (2019A299-2019A300) Landschappelijk booronderzoek(2019A302))

Actoren	
Auteur	Lien Van der Dooren (Erkenningsnummer: OE/ERK/Archeoloog/2019/00016)
Betrokken actoren	Alexander Comeyne (aardkundige) Benjamin Vergauwen (archeoloog)
Betrokken derden	N.v.t.

Plangebied	
Oppervlakte plangebied W4a	19.400 m²
Oppervlakte plangebied W4b	63.675 m²
Kartering gewestplan	Agrarisch gebied, gebied voor zeehaven- en watergebonden bedrijven, gebied voor regionaal bedrijventerrein met openbaar karakter

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Beide onderzoeksgebieden zijn gelegen binnen het Kommengebied van Sleidinge, een regio die sinds de steentijd een zekere aantrekking uitoefende op de mens. Archeologische onderzoek in de nabije omgeving heeft uitgewezen dat zeker vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd, met een hoogtepunt tijden de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen, sporen van menselijke aanwezigheid verwacht kunnen worden in deze regio. Het Kommengebied van Sleidinge wordt gekenmerkt door een licht golvend landschap met lage dekzandruggen.

De onderzoekszone W4a situeerde zich ten westen van de R4, ter hoogte van een erf. Het opmerkelijk hoogteverschil tussen het oosten en westen van het plangebied wordt verklaard door de artificiële ophoging in navolging van het Kluizendok. Het onderzoeksterrein situeert zich volgens de Tertiair geologische kaart ter hoogte van het Lid van Zomergem en volgens de Quartair geologische kaart wordt het terrein gekenmerkt door Weichseliaan fluvioperiglaciaal en eemiaan marien zandige faciës. De bodem wordt getypeerd door matig nat tot matig droge zandbodems met al dan niet een (verbrokkelde) B horizont. De omgeving van het plangebied, een eerder moerasachtig gebied, werd sinds de 1ste helft van de 12de eeuw ontgonnen. De aanpalende heide werd pas later in de 14de eeuw ontgonnen. Op historische kaarten is enkel bewoning waarneembaar in het zuidwesten van het plangebied, ter hoogte van de huidige boerderij. Het overige gebied wordt gekenmerkt door een boccagelandschap. Op luchtfoto's is te zien hoe de omgeving vanaf de jaren '80 sterk onder invloed komt te staan van de R4 en uitbreiding van het havengebied.

De resultaten van het landschappelijk booronderzoek ter hoogte van de westelijke helft van de onderzoekszone W4a hebben aangetoond dat het noordelijk deel van het plangebied gekenmerkt wordt door een goed bewaarde B-horizont. Het zuidelijk deel is antropogeen verstoord tot op een diepte van 110 cm. De ondergrond is opgebouwd uit fluvioperiglaciale afzettingen bestaande uit lemig zand.

Het plangebied W4b wordt grotendeels gekenmerkt door antropogene ingrepen waaronder enkele wegen, wateropvangbekkens, taluds, etc. … De exacte verstoringsdiepte van deze ingrepen is niet gekend. Controle boringen hebben immers uitgewezen dat het voor de zone binnen de ovonde een verstoringsdiepte van min. 50 cm onder het maaiveld gerekend mag worden. Vermoedelijk werd voor de aanleg van de constructie enkel de teelaarde afgegraven en lokaal dieper gegraven waard nodig. Buiten de ovonde werden geen sporen van afgraving gevonden en is de bodemopbouw van het plangebied vermoedelijk nog intact. Het onderzoeksterrein situeert zich volgens de Tertiair geologische kaart ter hoogte van het Lid van Zomergem en volgens de Quartair geologische kaart wordt het terrein gekenmerkt door Weichseliaan fluvioperiglaciaal en eemiaan marien zandige faciës. De bodem wordt getypeerd door matig natte tot matig droog zand met al dan niet een verbrokkelde ijzer en/ of humus B-horizont. Al kon voor het plangebied geen B-horizont worden vastgesteld. De omgeving van het plangebied, heeft lange tijd zijn landelijk karakter kunnen bewaren. Vermoedelijk werd het akker- en weiland van het plangebied en zijn omgeving ontgonnen vanaf de 12de eeuw. Op historische kaarten is enkel bewoning waarneembaar in het zuidwesten van het plangebied, naast een oude weg. De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door een boccagelandschap. Ook hier is op luchtfoto's is te zien hoe de omgeving vanaf de jaren '80 sterk onder invloed komt te staan van de R4 en de bouw van de ovonde.

2.2 Impactbepaling

De geplande werkzaamheden voor de aanleg van de fietsbrug ter hoogte van de Hoogstraat (W4a) hebben een relatief grote impact op de ondergrond. De diepste ingrepen (aanleg funderingen allerhande) zijn beperkt in oppervlakte en situering zich erg verspreid over het volledige plangebied. Ook het afgraven van teelaarde tot een diepte van -40 cm voor een oppervlakte van max. 3600 m², kan eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigen.

Ook de geplande werkzaamheden voor de aanleg van de fietsinfrastructuur ter hoogte van de ovonde (W4b) hebben een eerder relatief grote impact op de ondergrond. De diepste ingrepen (aanleg funderingen allerhande) zijn beperkt in oppervlakte en situering zich erg verspreid over het volledige plangebied. Ook het afgraven van teelaarde tot een diepte van -40 cm voor een oppervlakte van max. 14.500 m², kan eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigen, al werd reeds in hoofdstuk 1.1.4 van het Verslag van Resultaten aangetoond dat het bodembestand van het plangebied reeds op diverse plaatsen tot zekere diepte verstoord zal zijn

2.3 Bepalingen van de maatregelen

2.3.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Op basis van de bestaande toestand kan worden vastgesteld dat alle zones binnen plangebied W4a ter hoogte van en ten oosten van de R4 in zekere mate verstoord zijn. Enkel de zone ten westen van de R4 bleef gedurende de laatste eeuwen (gedeeltelijk) gespaard van diep antropogene ingrepen. Landschappelijk bodem onderzoek in de vorm van landschappelijke boringen kon immers binnen deze westelijke zone ook een grote verstoring vaststellen. Zo bleef enkel de noordwestelijke zone van het plangebied gevrijwaard van verstoringen. De geplande ingrepen binnen de oostelijke zone en ter hoogte van de R4 zelf blijven erg beperkt in oppervlakte of diepte. Omwille van de beperkte impact van de geplande werkzaamheden ter hoogte van de westelijke zone, ter hoogte van de onverstoorde zone, is het potentieel op kennisvermeerdering voor zowel artefactsites uit de steentijd als sporensites uit jongere periode erg laag.

Op basis van de controle boringen uitgevoerd voor het plangebied W4b kan worden vastgesteld dat de zone binnen de ovonde in zekere mate verstoord is. Enkel de zone ten noorden van de ovonde bleef gedurende de laatste eeuwen gespaard van diep antropogene ingrepen. De geplande ingrepen binnen de ovonde zelf blijven erg beperkt in oppervlakte of diepte. Omwille van de beperkte impact van de geplande werkzaamheden ter hoogte van de noordelijke zone, ter hoogte van de onverstoorde zone, is het potentieel op kennisvermeerdering voor sporensites uit jongere periode ook hier erg laag. Het ontbreken van een intacte bodemopbouw binnen het plangebied doet vermoeden dat er immers geen artefactsites in situ bewaard zullen zijn.

Bijgevolg zal de kenniswinst bij verder vooronderzoek niet opwegen tegen over de meerkost van verder vooronderzoek met ingreep in de bodem. Bijgevolg wordt door BAAC Vlaanderen geen verder vooronderzoek geadviseerd voor beide onderzoekszones.

2.3.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Tijdens het archeologische vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon niet voor het volledige plangebied voldoende informatie worden verzameld over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Wel kon tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afdoende informatie verzameld worden over het kennispotentieel van beide zones. Bijgevolg dient geen verder archeologische (voor-)onderzoek te worden uitgevoerd.